

Αειφόρος παραγωγή και κατανάλωση

Ο τρόπος με τον οποίο παράγουμε, χρησιμοποιούμε και απορρίπτουμε τα προϊόντα είναι μη αειφόρος και εξαντλεί γρήγορα τους φυσικούς πόρους του πλανήτη.

Η ποιότητα ζωής μας, η ευημερία και η οικονομική ανάπτυξη εξαρτώνται από το κατά πόσον ζούμε εντός των οικολογικών ορίων.

Η ΕΕ είναι προσηλωμένη στους στόχους της αειφόρου ανάπτυξης, της μεγέθυνσης και της απασχόλησης. Για να επιτευχθούν αυτοί οι στόχοι, απαιτούνται καλύτερα προϊόντα, πιο αποτελεσματικές μέθοδοι παραγωγής και βελτίωση των καταναλωτικών συνθηκών.

Οι κυβερνήσεις, οι επιχειρήσεις και οι μεμονωμένοι πολίτες πρέπει να αναλάβουν δράση για να δημιουργηθούν πιο αειφόρες κοινωνίες.

Ο παγκόσμιος χαρακτήρας των σύγχρονων οικονομιών επιβάλλει την εφαρμογή πολιτικών που μεριμνούν για τις επιπτώσεις του τρόπου ζωής της ΕΕ σε άλλα μέρη του κόσμου.

Περισσότερα αποτελέσματα με λιγότερα μέσα

Δεδομένο 1: Αν οι άνθρωποι στον υπόλοιπο κόσμο ζούσαν με τον ευρωπαϊκό τρόπο ζωής, θα χρειάζονταν οι πόροι δύομισι πλανητών για να τους συντηρήσουν

Η ευημερία που γνώρισε πρόσφατα η Ευρώπη ήταν πρωτοφανής: περισσότερες θέσεις εργασίας, σταθερές οικονομίες, χαμηλή ανεργία και υψηλή παραγωγικότητα. Όμως, βασική προϋπόθεση για μια ισχυρή και ανταγωνιστική οικονομία είναι το υγιές περιβάλλον. Η συνεχιζόμενη οικονομική μεγέθυνση, οι αλλαγές του τρόπου ζωής και η αυξανόμενη χρήση της τεχνολογίας οδηγούν συνεχώς σε μεγαλύτερη ζήτηση προϊόντων και υπηρεσιών. Το βέβαιο είναι ότι με τη μη αποδοτική χρήση των φυσικών και ενεργειακών πόρων παράγουμε περισσότερα απόβλητα από όσα μπορούμε να ανακυκλώσουμε ως χρήσιμους πόρους και συμβάλλουμε στην κλιματική αλλαγή.

Τις τελευταίες δεκαετίες σημειώθηκε πρόοδος στην αντιμετώπιση των περιβαλλοντικών επιπτώσεων της κατανάλωσης και της παραγωγής: η ποιότητα του ατμοσφαιρικού αέρα βελτιώθηκε, τα απόβλητα και η βιομηχανική ρύπανση ελέγχονται καλύτερα, τα προϊόντα είναι πιο αποδοτικά και οι καταναλωτές είναι καλύτερα ενημερωμένοι. Πράγματι, έχουν γίνει βήματα στη σωστή κατεύθυνση, αλλά απαιτούνται πιο δραστήρια μέτρα για να αντιμετωπίσουμε τις τεράστιες περιβαλλοντικές προκλήσεις που έχουμε μπροστά μας, όπως η κλιματική αλλαγή και η ταχεία απώλεια φυσικών πόρων και βιοποικιλότητας.

Είναι αναγκαίο να επέλθουν ριζικές αλλαγές στον τρόπο εκμετάλλευσης των φυσικών πόρων και στον τρόπο παραγωγής, διανομής, χρήσης και τελικής διάθεσης των προϊόντων. Απαιτείται δράση σε όλα τα κοινωνικά επίπεδα — από τα άτομα και τις βιομηχανίες μέχρι τις κυβερνήσεις και την τοπική αυτοδιοίκηση— για να αντιστραφούν οι σημερινές τάσεις και να μπορούμε να ζήσουμε εντός των οικολογικών ορίων.

Η Ευρωπαϊκή Ένωση και τα κράτη μέλη της έχουν αναγνωρίσει ότι οι οικονομίες και ο τρόπος ζωής πρέπει να κάνουν στροφή προς την αειφορία. Τον Ιούλιο του 2008 η Ευρωπαϊκή Επιτροπή κατάρτισε σχέδιο δράσης για τη βιώσιμη κατανάλωση και παραγωγή και τη βιώσιμη βιομηχανική πολιτική. Το σχέδιο βασίζεται στις υφιστάμενες πολιτικές, τις ενισχύει, ενώ ταυτόχρονα προωθεί νέα μέτρα και νέες δράσεις. Προτείνει ένα δυναμικό πλαίσιο για τη βελτίωση των ενεργειακών και περιβαλλοντικών επιδόσεων των προϊόντων, την τόνωση της ζήτησης για καλύτερα προϊόντα και τη στήριξη των καταναλωτών, ώστε να κάνουν καλύτερες επιλογές. Μεταξύ των μέτρων περιλαμβάνονται φιλόδοξα πρότυπα για τον οικολογικό σχεδιασμό των προϊόντων, οι πράσινες δημόσιες συμβάσεις, ο οικολογικός σχεδιασμός και η οικολογική καινοτομία. Ο στόχος των δράσεων είναι καλύτερα προϊόντα και εξυπνότερη κατανάλωση, λιγότερη παραγωγή και παγκόσμιες αγορές για αειφόρα προϊόντα.

Καλύτερα προϊόντα

Δεδομένο 2: Η κατανάλωση ενέργειας στην ΕΕ είναι πιθανό να αυξηθεί κατά 9 % από το 2005 μέχρι το 2020

Τα προϊόντα που αγοράζουμε και χρησιμοποιούμε καθημερινά έχουν σημαντικές επιπτώσεις στο περιβάλλον, οι οποίες προκαλούνται από τα υλικά που χρησιμοποιούνται για την παραγωγή τους, την ενέργεια που χρειάζεται για να τα χρησιμοποιήσουμε και τα απόβλητα που προκαλούν όταν πλέον αχρηστευθούν.

Για να είναι αειφόρος μια κοινωνία μακροπρόθεσμα, τα προϊόντα που προκαλούν τις λιγότερες περιβαλλοντικές επιπτώσεις πρέπει να αποτελέσουν τον αποδεκτό κανόνα σε όλους τους τομείς. Σημαντικό πρώτο βήμα αποτελεί η σταδιακή κατάργηση των προϊόντων που χρησιμοποιούν υπερβολικούς ενεργειακούς ή υδάτινους πόρους ή περιέχουν επικίνδυνες ουσίες. Ο χειρισμός των περιβαλλοντικών παραμέτρων σχεδιασμού των προϊόντων χρησιμοποιήθηκε με επιτυχία για την απαγόρευση των ψυγείων και των αερολυμάτων με χημικά που καταστρέφουν το όζον, όπως οι χλωροφθοράνθρακες (CFC), και τον περιορισμό της χρήσης πτητικών οργανικών ενώσεων σε χρώματα και διαλύτες. Η οδηγία για τον περιορισμό της χρήσης ορισμένων επικίνδυνων ουσιών (οδηγία RoHS), σκοπός της οποίας είναι η ελαχιστοποίηση των περιβαλλοντικών επιπτώσεων των αποβλήτων ηλεκτρικού και ηλεκτρονικού εξοπλισμού, εξασφαλίζει ότι οι κατασκευαστές δεν χρησιμοποιούν υλικά ή κατασκευαστικά στοιχεία που περιέχουν ουσίες υποκειμένες σε περιορισμό.

Η φάση σχεδιασμού ενός προϊόντος έχει κρίσιμη σημασία. Για να μειωθούν οι επιπτώσεις των προϊόντων στο περιβάλλον, πρέπει να δημιουργηθούν νέα ελάχιστα πρότυπα προϊόντων. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή σχεδιάζει να επεκτείνει τις υποχρεωτικές απαιτήσεις οικολογικού σχεδιασμού —που ισχύουν ήδη για τα «προϊόντα που καταναλώνουν ενέργεια», όπως οι οικιακές συσκευές— στα «προϊόντα που συνδέονται με την ενέργεια», τα οποία προκαλούν επιπτώσεις στο περιβάλλον κατά τη χρήση τους, για παράδειγμα τα παράθυρα ή τα μέσα διανομής νερού. Ένα μέσο προώθησης της ζήτησης για τα προϊόντα με τις καλύτερες επιδόσεις αποτελούν οι πράσινες δημόσιες συμβάσεις (βλέπε ένθετο), με τις οποίες κινητοποιείται η σημαντική αγοραστική δύναμη των δημόσιων αρχών. Το μέσο αυτό μπορεί να στείλει σημαντικά μηνύματα στην αγορά, ενθαρρύνοντας την καινοτομία και προετοιμάζοντας το έδαφος για τη μαζική αποδοχή από την αγορά πιο αειφόρων προϊόντων.

© iStockphoto

Υπεύθυνοι και ισχυροί καταναλωτές

Δεδομένο 3: Τα νοικοκυριά στην Ευρώπη συμβάλλουν σε μεγάλο βαθμό σε περιβαλλοντικά προβλήματα όπως η κλιματική αλλαγή, η ατμοσφαιρική ρύπανση, η ρύπανση των υδάτων, η χρήση της γης και τα απόβλητα

Παρόλο που η περιβαλλοντική ευαισθητοποίηση αυξάνεται, οι περισσότεροι άνθρωποι δύσκολα συσχετίζουν τις προσωπικές τους συνήθειες με προβλήματα μεγάλης κλίμακας όπως η κλιματική αλλαγή. Για να αντιστραφούν οι σημερινές μη αειφόρες τάσεις, οι καταναλωτές πρέπει να είναι καλά ενημερωμένοι, να διαθέτουν ισχύ και να αισθάνονται ότι οι πράξεις τους έχουν ουσιαστικό αποτέλεσμα.

Οι άνθρωποι χρειάζονται σαφείς και καλύτερες πληροφορίες σχετικά με τις αλλαγές των καταναλωτικών τους συνθηκών με τον μέγιστο αντίκτυπο. Πρέπει να γνωρίζουν ποια είναι τα προϊόντα με τις καλύτερες επιδόσεις, πώς να τα χρησιμοποιούν κατά τον αποδοτικότερο τρόπο και ποιος είναι ο καθαρότερος τρόπος τελικής τους διάθεσης.

Για την ενημέρωση των καταναλωτών έχουν καθιερωθεί διάφορα συστήματα επισήμανσης. Το ευρωπαϊκό οικολογικό σήμα, με το λουλουδι-λογότυπο, απονέμεται σε προϊόντα διαφόρων κατηγοριών που έχουν τις καλύτερες περιβαλλοντικές επιδόσεις (βλέπε ένθετο). Το σύστημα αναθεωρείται για να γίνει πιο ελκυστικό στις επιχειρήσεις και τους καταναλωτές.

Άλλο παράδειγμα είναι η ενεργειακή επισήμανση της ΕΕ, η οποία βοηθά τους καταναλωτές να αναγνωρίζουν τις οικιακές συσκευές και τους λαμπτήρες με την υψηλότερη ενεργειακή απόδοση. Αρκετές μεγάλες αλυσίδες λιανικού εμπορίου ήδη μειώνουν τα απόβλητα, παρέχοντας περιβαλλοντικές πληροφορίες για τα προϊόντα και πωλώντας πιο αειφόρα προϊόντα. Οι πρωτοβουλίες τους θα ενισχυθούν μέσω ενός πανευρωπαϊκού φόρουμ λιανικού εμπορίου που αποσκοπεί στη μείωση του περιβαλλοντικού αποτυπώματος του τομέα του λιανικού εμπορίου και της εφοδιαστικής αλυσίδας του μέσω της προώθησης πιο αειφόρων προϊόντων και της καλύτερης ενημέρωσης των καταναλωτών.

Λιτότερη παραγωγή

Δεδομένο 4: Ο τρόπος με τον οποίο παράγουμε προϊόντα και η αποδοτικότητα των προϊόντων που χρησιμοποιούμε έχει άμεση σχέση με τις προκλήσεις της κλιματικής αλλαγής και τη χρήση των φυσικών πόρων

Σε ολόκληρη την ΕΕ έχουν εφαρμοστεί με σχετική επιτυχία πολιτικές για μια καθαρότερη βιομηχανική παραγωγή και για την προώθηση πιο αποτελεσματικών διεργασιών, με αποτέλεσμα να επιτευχθούν μειώσεις της ρύπανσης και των αποβλήτων και υψηλότερα επίπεδα ανακύκλωσης. Ωστόσο, χρειάζονται

Δράση όσον αφορά τα προϊόντα

Ο σχεδιασμός διαδραματίζει κίτρινο ρόλο για τις περιβαλλοντικές επιδόσεις των προϊόντων καθ' όλη τη διάρκεια του κύκλου ζωής τους.

Η οδηγία της ΕΕ για τον οικολογικό σχεδιασμό των προϊόντων που καταναλώνουν ενέργεια (EuP) παρέχει το πλαίσιο καθορισμού ελάχιστων απαιτήσεων για τα καθημερινά προϊόντα που ευθύνονται σε μεγάλο ποσοστό για τη συνολική ενέργεια που καταναλώνουμε. Τα προϊόντα που εξετάζονται σήμερα περιλαμβάνουν τα φωτιστικά για τις οδοούς, το γραφείο και το σπίτι, τους λέβητες νερού και τις τηλεοράσεις. Η Επιτροπή προτείνει να επεκταθούν αυτές οι απαιτήσεις σε προϊόντα που συνδέονται με την ενέργεια, έτσι ώστε να καλυφθούν κατηγορίες προϊόντων με προτεραιότητα όπως οι συσκευές που χρησιμοποιούν νερό και τα δομικά υλικά.

Επιπλέον, στην ΕΕ υπάρχουν ορισμένα συστήματα επισήμανσης που επιτρέπουν στους καταναλωτές να διακρίνουν τα προϊόντα με την καλύτερη ενεργειακή απόδοση, για παράδειγμα τα συστήματα επισήμανσης για τις ηλεκτρικές συσκευές. Αυτά τα συστήματα στο μέλλον θα επεκταθούν σε ευρύτερο φάσμα προϊόντων και περιβαλλοντικών συνεπειών.

Πράσινες δημόσιες συμβάσεις

Οι δαπάνες των δημόσιων αρχών αντιστοιχούν στο 16 % περίπου του ακαθάριστου εγχώριου προϊόντος της ΕΕ. Η νομοθεσία επιτρέπει στις αρχές να θέτουν περιβαλλοντικά κριτήρια για την ανάθεση δημόσιων συμβάσεων —πρόκειται για τις λεγόμενες «πράσινες δημόσιες συμβάσεις» (ΠΔΣ).

Οι πράσινες δημόσιες συμβάσεις μπορούν να οδηγήσουν σε εξοικονόμηση δαπανών τόσο για τις δημόσιες αρχές όσο και για την κοινωνία ως σύνολο. Εκτός από τα άμεσα περιβαλλοντικά οφέλη, οι αρχές που θεσπίζουν πολιτική πράσινων δημόσιων συμβάσεων τονώνουν την αγορά πράσινων προϊόντων και τεχνολογιών, ιδίως σε τομείς όπως οι κατασκευές, οι μεταφορές και ο εξοπλισμός γραφείου.

Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή έχει αναλάβει πολλές πρωτοβουλίες για να προωθήσει την ευρύτερη χρησιμοποίηση ΠΔΣ. Μεταξύ των νέων πρωτοβουλιών περιλαμβάνονται ο καθορισμός κοινών κριτηρίων για τις ΠΔΣ, ο καθορισμός στόχων και περαιτέρω νομική και λειτουργική καθοδήγηση.

Ο καθορισμός υποχρεωτικών επιπέδων ΠΔΣ για ορισμένα προϊόντα τελεί επίσης υπό εξέταση στο πλαίσιο του σχεδίου δράσης για την αειφόρο παραγωγή και κατανάλωση και θα αναπτυχθεί περαιτέρω.

© iStockphoto

Η δύναμη του πράσινου

Με το

χαρακτηριστικό λουλούδι-λογότυπο, το οικολογικό σήμα της ΕΕ είναι ένα μέσο που βοηθά τους καταναλωτές να κάνουν εύκολα φιλικές για το περιβάλλον επιλογές όταν διαλέγουν προϊόντα και υπηρεσίες που κυμαίνονται σε ένα ευρύ φάσμα, από απορρυπαντικά ρούχων μέχρι χώρους κατασκήνωσης.

Τα προϊόντα πρέπει να πληρούν ένα σύνολο αυστηρών περιβαλλοντικών κριτηρίων για να τους επιτραπεί η χρήση του λογότυπου. Το σύστημα αυτό έχει επεκταθεί από το 1992 που δημιουργήθηκε και καλύπτει πλέον 26 κατηγορίες προϊόντων, όπως τα κλωστοϋφαντουργικά προϊόντα, τα χρώματα, το χαρτί, τα απορρυπαντικά, οι οικιακές συσκευές, αλλά και υπηρεσίες όπως τα τουριστικά καταλύματα.

Το αναθεωρημένο σύστημα θα προβάλλει περισσότερο τα προϊόντα και τις υπηρεσίες με τη σημαντικότερη επίδραση στο περιβάλλον και τις περισσότερες δυνατότητες βελτίωσης.

Επίσης, θα μειώσει τη γραφειοκρατία και θα απλουστεύσει τα κριτήρια, επιτρέποντας να αυξηθεί ο αριθμός των κατηγοριών προϊόντων που καλύπτονται από το σήμα.

Περισσότερες πληροφορίες:

http://ec.europa.eu/environment/eussd/escp_en.htm

<http://www.eea.europa.eu/themes/households/eea-activities>

<http://esa.un.org/marrakechprocess/>

περισσότερες προσπάθειες για να προωθηθεί η έννοια της αποδοτικότητας των υλικών και να διαδοθούν ευρέως οι πιο καινοτόμες οικολογικές τεχνολογίες.

Λόγω του ότι απαιτείται πολύς χρόνος για την απόσβεση των επενδύσεων μεγάλης κλίμακας στη βιομηχανική παραγωγή, οι επιχειρήσεις χρειάζονται οικονομική στήριξη και ένα σταθερό κανονιστικό πλαίσιο για να επενδύσουν σε πιο αποδοτικές διεργασίες.

Ένας τρόπος με τον οποίο μπορούν οι επιχειρήσεις να βελτιώσουν την αποδοτικότητά τους είναι η εφαρμογή συστημάτων περιβαλλοντικής διαχείρισης όπως το EMAS (το σύστημα οικολογικού ελέγχου και οικολογικής διαχείρισης της ΕΕ), ένα εθελοντικό σύστημα που βοηθά τις επιχειρήσεις να βελτιστοποιήσουν τις παραγωγικές τους διεργασίες και να χρησιμοποιούν αποδοτικότερα τους πόρους. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή αναθεωρεί το εν λόγω σύστημα για να το κάνει ελκυστικότερο για τις επιχειρήσεις, ιδίως τις μικρομεσαίες, μειώνοντας το κόστος και τις διοικητικές διατυπώσεις.

Η αγορά περιβαλλοντικών βιομηχανιών αναπτύσσεται με γρήγορο ρυθμό. Στόχος της ΕΕ είναι να προωθήσει την ανάπτυξη των οικολογικών βιομηχανιών με τη δημιουργία ενός φιλικότερου κανονιστικού πλαισίου και τη διευκόλυνση των δυνατοτήτων αξιοποίησης της τεχνολογίας της πληροφορίας και της επικοινωνίας (ΤΠΕ) για την αύξηση της αειφορίας.

Η παγκόσμια διάσταση

Δεδομένο 5: Αν συνεχιστούν τα σημερινά πρότυπα κατανάλωσης, εκτιμάται ότι η παγκόσμια χρήση των πόρων θα τετραπλασιαστεί σε 20 χρόνια

Οι εισαγωγές καταναλωτικών αγαθών και βιομηχανικών υλικών στην Ευρώπη αυξήθηκαν σημαντικά τα τελευταία χρόνια.

Οι πρώτες ύλες εξορύσσονται και υφίστανται επεξεργασία σε άλλα μέρη του κόσμου και στη συνέχεια μεταφέρονται σε ευρωπαϊκές χώρες — όλα αυτά τα στάδια έχουν αρνητικές συνέπειες στο περιβάλλον. Συχνά, η παραγωγή γίνεται σε αναπτυσσόμενες χώρες που είναι ακόμη λιγότερο σε θέση να αντιμετωπίσουν τις αυξανόμενες πιέσεις στο περιβάλλον.

Επιπλέον, πολλές από τις χώρες παραγωγής, όπως η Κίνα, γνωρίζουν γρήγορους ρυθμούς οικονομικής ανάπτυξης και πληθυσμιακής αύξησης. Όσο αυξάνεται η ευημερία στις χώρες αυτές, τόσο αυξάνεται και η ζήτηση πόρων και ενέργειας. Αν οι χώρες αυτές εξακολουθήσουν να υιοθετούν τα καθιερωμένα δυτικά πρότυπα κατανάλωσης, οι πιέσεις στο περιβάλλον θα αυξηθούν σε ακόμη μεγαλύτερο βαθμό.

Η ΕΕ προσπαθεί να προωθήσει τις καλές πρακτικές διεθνώς, ευνοώντας πιο αειφόρες πολιτικές κατανάλωσης και παραγωγής στο πλαίσιο του δεκαετούς Προγράμματος-πλαισίου των Ηνωμένων Εθνών για την Αειφόρο Κατανάλωση και Παραγωγή (γνωστό ως διαδικασία του Μαρακές).

Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή θα προωθήσει διεθνείς συμφωνίες για τη μείωση των εκπομπών διοξειδίου του άνθρακα σε επιμέρους βιομηχανικούς τομείς στο πλαίσιο των υπό εξέλιξη διαπραγματεύσεων για την κλιματική αλλαγή. Οι προσπάθειές μας θα επικεντρωθούν στην εμπορική πολιτική και τον βιομηχανικό διάλογο για την κατάργηση των δασμών στις τεχνολογίες χαμηλών εκπομπών διοξειδίου του άνθρακα και σε προϊόντα και υπηρεσίες φιλικά προς το περιβάλλον.

© Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 2009
Επιτρέπεται η αναπαραγωγή
με αναφορά της πηγής.

